

ZARASŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TARYBA

SPRENDIMAS

DĖL ZARASŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS 2020 METŲ ATASKAITOS PATVIRTINIMO

2022 m. kovo 4 d. Nr. T-19
Zarasai

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 7 straipsnio 35 punktu, 16 straipsnio 4 dalimi, Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Visuomenės sveikatos stebėsenos (monitoringo) įstatymo 10 straipsnio 2 dalies 5 punktu ir Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“, 6.4, 9 punktais, Zarasų rajono savivaldybės taryba n u s p r e n d ž i a:

Patvirtinti Zarasų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2020 metų ataskaitą (pridedama).

Sprendimas per vieną mėnesį gali būti skundžiamas Zarasų rajono savivaldybės tarybai (Sėlių a. 22, Zarasai) Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijos Panevėžio apygardos skyriui (Respublikos g. 62, 35158 Panevėžys) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka, Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmams (Respublikos g. 62, 35158 Panevėžys) Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Savivaldybės meras

Nikolajus Gusevas

Zarasų rajono savivaldybės 2020 metų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita

ZARASAI
2021 M.

IVADAS

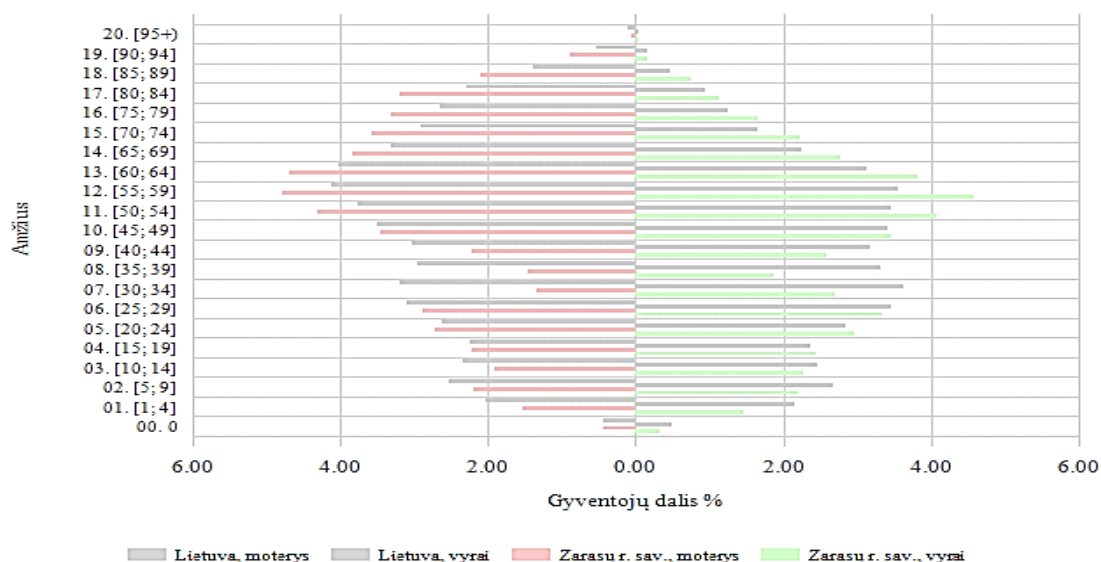
Visuomenės sveikatos stebėseną Zarasų rajono savivaldybėje vykdoma remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“. Pateikiami rodikliai atspindi kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. strategijos (LSS) tikslai ir jų uždaviniai. Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą apibūdinančius rodiklius bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje. Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos tikslas – pateikti pagrindinius savivaldybės gyventojų sveikatą atspindinčius rodiklius, jų dinamiką ir jų pagrindu pateikti rekomendacijas bei prioritetas kryptis savivaldybės plėtros plano siekiniams, strateginio veiklos plano priemonėms. Ataskaita parengta naudojantis viešai prieinamais sveikatos statistikos duomenų šaltiniais:

- Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalu;
- Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema sveikstat.hi.lt.

DEMOGRAFINĖ SITUACIJA

Oficialiosios statistikos portalo duomenimis, Zarasų rajono savivaldybėje 2020 metų pradžioje buvo 14 915 nuolatinių gyventojų, 2019 metais – 15 274 gyventojai ir tai yra 359 asmenimis mažiau. Vyrų gyvena nežymiai mažiau nei moterų, t.y. 46,8 proc. – vyrų, 53,2 proc. – moterų. Zarasų mieste gyvena – 43,2 proc., o kaime – 54,9 proc. gyventojų. 2020 metais gimė 121 kūdikis, ir tai yra 10 kūdikių daugiau nei 2019 m. Gimstamumo rodiklis rajone buvo 8,2/1 000 gyventojų (Lietuvoje – 9,0/1 000 gyv.). Mirusių asmenų skaičius 2020 m. Zarasų rajone buvo 348, o tai sudarė 0,8 proc. Lietuvoje mirusių asmenų. Apibendrinant 2020 m. Zarasų rajono gimimų ir mirčių rodiklius, nustatyta, kad natūrali gyventojų kaita buvo neigiama (–227 asmenys).

Amžiaus profilis, 2020

1 pav. Zarasų r. savivaldybės demografinis medis

Šaltinis : Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Socioekonominė situacija Zarasų rajono savivaldybėje

Zarasų rajono socialinė-ekonominė situacija, lyginant su Lietuvos situacija, taip pat nėra labai palanki: mažos gyventojų pajamos, didėja ilgalaikio nedarbo lygis. Zarasų rajone 2020 m. ilgalaikio nedarbo lygis buvo 6,3 proc. ir šiuo atžvilgiu viršijo šalies rodiklį, kuris buvo 2,6

proc. Ilgalaikio nedarbo lygis lyginant su 2019 m. sumažėjo, tačiau vis tiek išliko vos ne 3 kartus didesnis už Lietuvos vidurkį. Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyventojų siekė 45,6/1000 gyv., tai dvigubai didesnis už Lietuvos vidurkį (Lietuvoje – 20,1/1 000 gyv.), mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1 000 gyventojų siekė 309,1/1000 gyv. (Lietuvoje – 216,1/1 000gyv.). Socialinės rizikos šeimų skaičius 1 000 gyventojų 2020 m. Zarasų rajono Savivaldybėje dvigubai didesnis nei Lietuvoje (Zarasų rajone – 6,8/1 000 gyv., Lietuvoje –3,3/1 000 gyv.). Tačiau mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 gyventojų buvo mažesnis už Lietuvos vidurkį (Zarasų rajone – 56,9, Lietuvoje – 70,6/1 000 gyv.). Socioekonominė situacija Zarasų rajone nėra gera, nors per paskutinius kelis metus Zarasų rajone sumažėjo ilgalaikio nedarbo lygis, socialinės pašalpos gavėjų skaičius ir socialinės rizikos šeimų skaičius, tačiau Lietuvos kontekste šie rodikliai išlieka aukšti.

Sveikata Zarasų rajono savivaldybėje

Zarasų demografinė būklė, kaip ir visos Lietuvos nėra palanki – mažėja gyventojų skaičius, sensta visuomenė, trumpesnė vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė. Gimstamumo tendencijos yra mažėjančios, natūralaus gyventojų prieaugio ir kūdikių mirtingumo rodikliai išlika panašūs, tačiau yra žemesni nei Lietuvos vidurkis. Kiekvienais metais mažėja vaikų skaičius, kurie dalyvauja dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, tuo pačiu didėja vaikų neturinčių visiškai sveikų dantų skaičius, todėl daroma prielaida, jog šiai sričiai būtina skirti daugiau dėmesio, ypač tai turi daryti tėvai. Taip pat išlieka dideli mirtingumo nuo kraujotakos, piktybinių navikų, išorinių mirties priežasčių rodikliai. Galima pasidžiaugti, jog per 2019 m. žymiai sumažėjo licencijų skaičius verstis tiek mažmenine prekyba tabako tiek alkoholio gaminiais. Tai reiškia, jog mažesnis prieinamumas turės įtakos mažesniai sergamumui ligomis, kurioms atsirasti turi įtakos alkoholio ar tabako vartojimas.

Tačiau liūdna, jog mirtingumo skaičius nuo alkoholio sąlygotų priežasčių yra padidėjęs, nors absoliutus atvejų skaičius yra 5, tačiau Lietuvos kontekste šis rodiklis išlieka aukštas. Visuomenės sveikatos stebėsenos duomenų sistemoje 2020 m. nustatyti teigiami rodiklių pokyčiai – kelių eismo įvykiuose traumų skaičiaus nėra ir nėra pėsčiųjų mirčių. Paauglių gimdyvių sk. (1000 15–17 m. mot.) buvo lygus nuliui, taip pat nemažėjo vaikų (iki 1/2m.) skiepavimo apimtys.

2020 METŲ ZARASŲ RAJONO SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS

Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės reikšmės					Lietuvos reikšmės			
	Tendencija	Rodiklis	Kiekis	3 metų vidurkis	Santykis su Lietuvos lygiu	Rodiklis	Blogiausia reikšmė	Sritis	Geriausia reikšmė
Strateginis tikslas									
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (HI skaičiavimai)	→	70,9	71	72,0	0,94	75,1	70,5		80,7
Išvengiamas mirtingumas proc.	→	34,2	119	29,8	1,20	28,5	38,9		21,3
1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį									
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą									
Savižudybių sk. (X60-X84) 100 000 gyv.	↓	54,1	8	44,1	2,49	21,7	71,2		0,0
SMR nuo tyčinio savęs žalojimo (X60-X84) 100 000 gyv.	↓	45,9	8	42,7	2,18	21,1	70,1		0,0

Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės reikšmės						Lietuvos reikšmės		
	Tendencija	Rodiklis	Kiekis	3 metų vidurkis	Santykis su Lietuvos lygiu	Rodiklis	Blogiausia reikšmė	Sritis	Geriausia reikšmė
Bandymų žudytis skaičius (X60–X64, X66–X84) 100 000 gyventojų	↓	40,6	6	30,9	1,29	3,4	64,7		0,0
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 moksl. (2019)	↑	55,0	62	52,6	0,82	67,1	246,0		36,1
Socialinės rizikos šeimų sk. 1000 gyv. (2018)	↓	6,8	105	7,1	2,06	3,3	8,5		0,3
Ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos %	→	6,3	554	6,8	2,42	2,6	6,6		0,7
Gyv. skaičiaus pokytis 1000 gyv.	↓	-18,7	-277	-2,3	-31,17	0,6	-26,8		41,1
1.2. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu									
Mirt. nuo išorinių priežasčių (V00–Y98) 100 000 gyv.	↓	128,6	19	143,4	1,43		8259,1		24,7
SMR nuo išorinių priežasčių (V00–Y98) 100 000 gyv.	↓	120,0	19	135,1	1,38	87,0	210,6		23,5
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, sk. 1000 moksl.	→	309,1	474	268,5	1,43	216,1	446,8		70,2
Socialinės pašalpos gavėjų sk. 1000 gyv.	↓	45,6	673	62,1	2,27	20,1	65,3		2,0
Serg. tuberkulioze (A15–A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	↓	1,4	2	1,3	0,67	2,1	8,3		0,0
Sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai) (A15–A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	↓	1,4	2	1,3	0,56	2,5	9,7		0,0
2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką									
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą									
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, sk. 10 000 gyv.	–	0,0	0	0,4	0,00	1,0	3,5		0,0
Traumų dėl nukritimų (W00–W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv.	↓	147,6	56	143,0	1,20	123,1	167,4		41,1

Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės reikšmės						Lietuvos reikšmės		
	Tendencija	Rodiklis	Kiekis	3 metų vidurkis	Santykis su Lietuvos lygiu	Rodiklis	Blogiausia reikšmė	Sritis	Geriausia reikšmė
Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv.	↓	57,3	50	60,3	1,09	52,7	120,8		37,7
Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv. (ULAC duom.)	↓	4,1	6	35,9	0,45	9,2	27,7		0,0
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį									
Mirt. nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	↓	6,8	1	8,8	1,36	5,0	27,9		0,0
SMR nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	↓	4,8	1	8,1	0,98	4,9	23,5		0,0
Mirt. nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	↓	6,8	1	15,4	0,38	17,7	84,0		0,0
SMR nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	↓	5,3	1	13,6	0,31	17,1	59,8		0,0
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių									
Mirt. transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	-	0,0	0	0,0	0,00	7,7	2,7		0,0
SMR transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	-	0,0	0	0,0	0,0	7,6	29,4		0,0
Pėsčiųjų mirt. nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	-	0,0	0	0,0	0,00	2,2	11,5		0,0
Pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	-	0,0	0	0,0	0,00	2,1	10,1		0,0
Traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) sk. 10 000 gyv.	↓	6,1	9	5,7	0,98	6,2	13,8		0,0
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą									
Į atmosferą iš stacionarių taršos	↓	94,0	94	102,4	0,10	896,0	29239,		16,0

Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės reikšmės					Lietuvos reikšmės			
	Tendencija	Rodiklis	Kiekis	3 metų vidurkis	Santykis su Lietuvos lygiu	Rodiklis	Blogiausia reikšmė	Sritis	Geriausia reikšmė
šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km									
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą									
3.1. Sumažinti alk. gėrimų, tabako, neteisėtą narkotinių ir psich. medžiagų vartojimą ir prieinamumą									
Mirt. nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	–	0,0	0	0,0	0,00	2,2	11,0		0,0
SMR nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	–	0,0	0	0,0	0,00	2,3	17,7		0,0
Mirt. nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↑	33,8	5	44,1	1,55	21,8	69,5		0,0
SMR nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↑	40,1	5	43,5	1,92	20,9	71,4		0,0
Nusikalstamos veikos, susijusios su narkotikais 100 000 gyv.	↑	61,5	61	42,6	0,81	76,1	620,1		0,0
Gyv. sk., tenkantis 1 tabako licencijai	↑	238,3	14777	219,0	1,19	199,8	71,5		380,6
Gyv. sk., tenkantis 1 alkoholio licencijai	↑	230,9	14777	241,2	1,34	172,6	43,2		345,5
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius									
Kūdikų, žindytų išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.) (2019)	↑	20,9	14	16,9	0,55	37,8	6,6		62,1
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius									
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais									
Išvengiamų hospitalizacijų (IH) sk. 1 000 gyv.	↓	36,0	532	50,7	1,71	21,1	38,1		7,8
IH dėl cukrinio diabeto sk. 18+ m. 1 000 gyv.	↓	6,4	80	6,7	1,23	5,2	8,6		1,7
4.2. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą									
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, sk. (2019)	↑	3,6	90	3,3	2,12	1,7	1,1		6,0
Šeimos gydytojų sk. 10 000 gyv. (2019)	→	6,7	10	7,0	0,93	7,2	2,5		13,8
Apsilankymų pas gydytojus sk. 1 gyv.	→	7,3	10764	78,2	0,91	8,0	10,1		5,8

Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės reikšmės						Lietuvos reikšmės			
	Tendencija	Rodiklis	Kiekis	3 metų vidurkis	Santykis su Lietuvos lygiu	Rodiklis	Blogiausia reikšmė	Sritis	Geriausia reikšmė	
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) (visi) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	-	0,0	0	0,0	0,0	0,4	2,4		0,0	
Serg. vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	-	0,0	0	0,0	0,00	0,2	2,1		0,0	
Serg. ŽIV ir LPL (B20-B24, Z21, A50-A54, A56) 10 000 gyv. (ULAC duomenys)	-	0,0	0	0,4	0,0	1,5	4,2		0,0	
4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą										
Kūdikių mirtingumas 1000 gyvų gimusių	-	0,0	0	3,0	0,00	2,8	18,8		0,0	
2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepijimo apimtys, %	→	95,5	64	94,4	1,06	90,1	80,1		100,0	
1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielito, Haemophilus influenzae B skiepijimo apimtys (3 dozės), %	→	95,0	57	94,9	1,04	91,3	49,2		100,0	
Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, %	↓	3,5	35	11,0	0,36	9,7	0,9		37,8	
Vaikų (7-17 m.), neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	↓	16,4	139	17,6	0,78	21,1	7,4		33,5	
Paauglių (15–17 m.) gimdymų sk. 1000 15-17 m. moterų	-	0,0	0	1,7	0,00	2,9	15,0		0,0	
4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę										

Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės reikšmės						Lietuvos reikšmės		
	Tendencija	Rodiklis	Kiekis	3 metų vidurkis	Santykis su Lietuvos lygiu	Rodiklis	Blogiausia reikšmė	Sritis	Geriausia reikšmė
Mirt. nuo kraujotakos sist. ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	→	1414,4	209	1312,2	1,72	820,8	1563,7		362,5
SMR nuo kraujotakos sist. ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	→	1113,0	209	1016,8	1,40	795,2	1219,3		577,5
Mirt. nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	↑	379,0	56	348,5	1,29	293,7	470,9		200,4
SMR nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	↑	302,9	56	271,4	1,09	278,2	359,7		215,6
Mirt. nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.	↑	433,1	64	322,0	2,32	187,0	562,8		27,9
SMR nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.	↑	327,5	64	244,9	1,83	179,2	446,1		49,4
Serg. II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	↓	34,5	51	43,4	0,68	50,4	99,6		22,1
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi krūties vėžio programoje	↑	37,5	985	38,7	0,82	45,7	15,2		57,4
Tikslinės populiacijos dalis %, 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje	→	58,0	1826	59,8	1,11	52,1	28,1		74,2
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje	↑	39,9	2284	41,0	0,83	48,3	21,7		65,4
Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi ŠKL programoje	↓	34,6	1222	43,9	0,97	35,6	15,1		58,8

2 pav. 2020 Zarasų rajono savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis

Šaltinis : Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Lietuvos sveikatos programoje numatytus uždavinius tikslams pasiekti įvardija rodiklių reikšmės:

1. Uždavinio „Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą“ rodikliai savivaldybėje ryškiai nesiskiria nuo Lietuvos vidurkio, tačiau išsiskiria *didesnis ilgalaikio nedarbo lygis*.

2. Uždavinio „Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu“ rodikliai daugeliu atvejų yra blogesni už Lietuvos vidurkį.

3. Uždavinio „Kurti sveikas ir saugias darbo bei buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą“ rodikliai savivaldybėje ryškiai nesiskiria nuo Lietuvos vidurkio, tačiau išsiskiria *traumų dėl nukritimų (W00–W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv.* rodiklis.

4. Uždavinio „Kurti sveikas ir palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį“ rodikliai nesiskiria nuo Lietuvos rodiklio, labiausiai į blogąją pusę išsiskiria *Mirtingumas nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.*

5. Uždavinio „Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių“ rodikliai daugeliu atvejų yra geresni už Lietuvos vidurkį, išskyrus *traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) sk. 10 000 gyv. rodiklį*.

6. Uždavinio „Mažinti aplinkos užterštumą, triukšmą“ rodiklis daug kartų geresnis už Lietuvos.

7. Uždavinio „Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą bei azartinių lošimų, kompiuterinių žaidimų ir pan. prieinamumą“ rodikliai geresni už Lietuvos vidurkį, tik žymiai į blogąją pusę išsiskiria *mirtingumo nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv. rodiklis*.

8. Uždavinio „Skatinti sveikos mitybos įpročius“ rodiklis mažesnis lyginant su Lietuvos vidurkiu.

9. Uždavinio „Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos priežiūros technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais“ rodikliai didesni už Lietuvos vidurkį į blogesnę pusę.

10. Uždavinio „Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą“ rodikliai panašūs į Lietuvos vidurkį, labiau išsiskiria į blogesnę pusę *šeimos gydytojų skaičius 10 000 gyv. rodiklis*.

11. Uždavinio „Gerinti motinos ir vaiko sveikatą“ rodikliai labai nesiskiria lyginant su Lietuvos

rodikliu, ryškiausiai į gerąją pusę išsiskiria *paauglių (15-17 m.) gimdymų sk. 1000 15-17 m. moterų rodiklis*, o į blogąją pusę – *vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje rodiklis*.

12. Uždavinio „Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę“ rodikliai yra blogesni už Lietuvos vidurkį. Labiausiai į blogesnę pusę išsiskiria *mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis 100 000 gyv., mirtingumas nuo piktybinių navikų 100 000 gyv. ir mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų 100 000 gyv. rodikliai*.

Atsižvelgiant į 2 pav. nurodytus duomenis, pateikiamas savivaldybės rodiklių santykio su Lietuvos vidurkiu vertinimas:

1. **15 rodiklių reikšmės yra geresnės už Lietuvos vidurkį (žalioji zona):**

a) mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 moksl;

b) sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv.;

c) asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, sk. 10 000 gyv.;

d) mirt. nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.;

e) mirtingumas transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.;

f) pėsčiųjų mirt. nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.;

g) į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km;

h) mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv. ;

i) sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) (visi) 10 000 gyv.;

j) sergamumas ŽIV ir LPL (B20-B24, Z21, A50-A54, A56) 10 000 gyv.;

k) kūdikių mirtingumas 1000 gyvų gimusių;

l) 2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys, %;

m) paauglių (15–17 m.) gimdymų sk. 1000 15-17 m. moterų;

- n) sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.;
- o) tikslinės populiacijos dalis %, 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje.
2. **18 rodiklių reikšmės yra prastesnės nei Lietuvos vidurkis (raudonoji zona):**
- a) vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (HI skaičiavimai);
- b) išvengiamas mirtingumas proc.;
- c) savižudybių sk. (X60-X84) 100 000 gyv.;
- d) bandymų žudytis skaičius (X60–X64, X66–X84) 100 000 gyventojų;
- e) socialinės rizikos šeimų sk. 1000 gyv. (2018)
- f) ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos %;
- g) gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyv.;
- h) mirtingumas nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.;
- i) socialinės pašalpos gavėjų sk. 1000 gyv.;
- j) traumų dėl nukritimų (W00–W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv.;
- k) mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
- l) kūdikių, žindytų išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.);
- m) išvengiamų hospitalizacijų (IH) sk. 1 000 gyv.;
- n) IH dėl cukrinio diabeto sk. 18+ m. 1 000 gyv.;
- o) vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje %;
- p) mirtingumas nuo kraujotakos sist. ligų (I00-I99) 100 000 gyv.;m
- r) mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.;
- s) mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.
- Kiti rodikliai patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvintilių grupę (**geltonoji zona**).

SAVIVALDYBĖS PRIORITETINIŲ PROBLEMŲ ANALIZĖ

2020 metų išsamesnei analizei iš 1 lentelėje pateiktų PRS rodiklių reikšmių, atsižvelgiant į santykį su Lietuva, Zarasų rajone pasirinkti rodikliai yra:

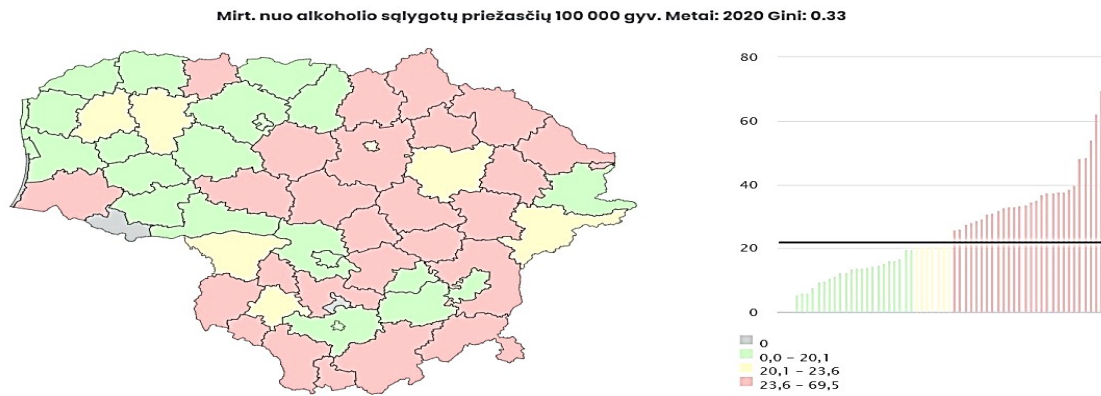
1. Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, 100 000 gyventojų;
2. Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, proc.
3. Mirtingumas nuo piktybinių navikų 100 000 gyv.

1. Prioritetinė problema.

Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, 100 000 gyv.

Mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, analizė yra būtina įgyvendinant Lietuvos sveikatos programos tikslo „Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą“ uždavinį „Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą“ ieškant šios problemos priežasčių bei jos sprendimo būdų. Alkoholio vartojimas sukelia sunkias socialines pasekmes, bei sveikatos sutrikimus, kurie gali baigtis ir mirtimi. Tai skrandžio, kepenų bei kasos ligos, atsitiktiniai ir tyčiniai apsinuodijimai, vaisiaus ir naujagimio patologijos, psichikos ir elgesio sutrikimai, epilepsiniai sindromai, polineuropatijos, miopatijos ir kt.

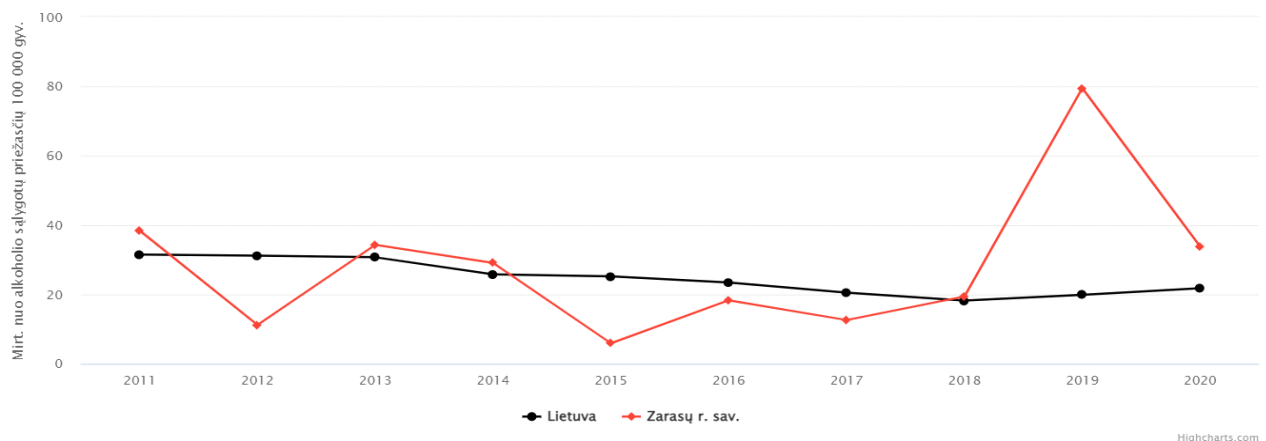
Iš viso pastaraisiais metais Lietuvoje dėl alkoholio vartojimo mirė 598 asmenys, t. y. 64 asmenimis daugiau nei 2019 m. (mirtingumo rodiklis – 21,8/100 000 gyv.).

3 pav. Mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100000 gyv. Lietuvoje 2020 m.

Šaltinis : Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Tuo tarpu Zarasų savivaldybėje dėl alkoholio vartojimo mirė 5 asmenys. Zarasų r. rodiklis 1,5 karto viršijo Lietuvos vidurkį (33,8/100 000 gyv.). Nors lyginant mirčių skaičių su 2019 metais, skaičius sumažėjęs, bet lyginant su Lietuvos vidurkiu, vis vien Zarasų r. sav. išlieka raudonojoje zonoje. (žr. 4 pav.)

4 pav. Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu skaičiaus dinamika 2011-2020 m. Zarasų r. ir Lietuvoje 100 000 gyv.

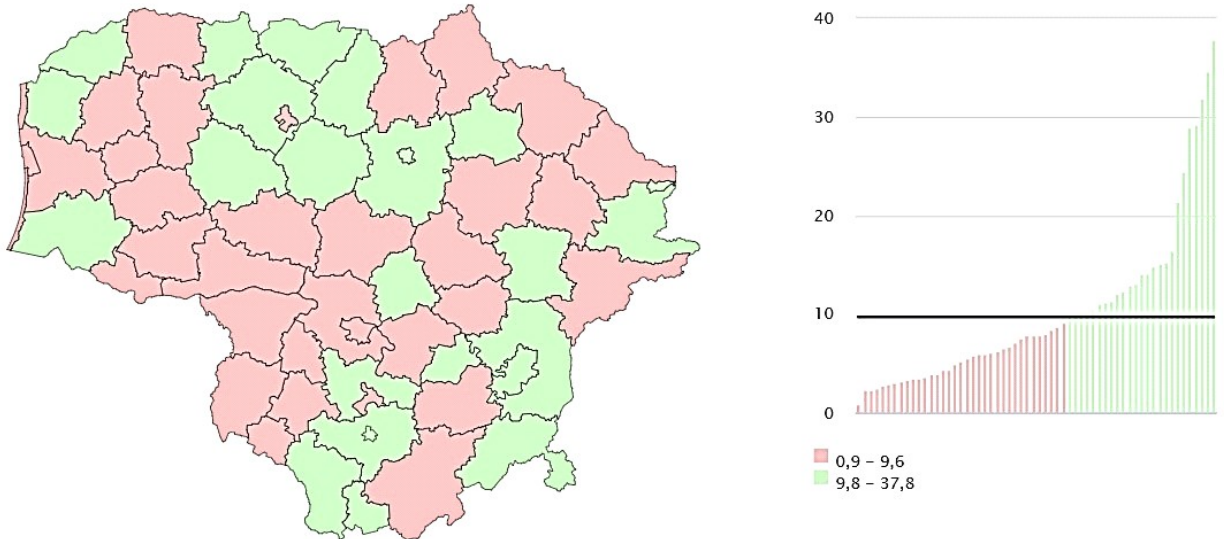
Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

2. Prioritetinė problema.

Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, proc.

Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje analizė yra būtina įgyvendinant Lietuvos sveikatos programos tikslo „Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius“ uždavinį „Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą“, ieškant šios problemos priežasčių, bei jos sprendimo būdų. 2020 m. Zarasų r. sav. 6-14 m. amžiaus vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje rodiklis buvo vienas mažiausių Lietuvoje (žr.5 pav.), nesiekė šalies vidurkio, Zarasų r. sav. - 3,5 proc., tuo tarpu Lietuvos – 9,7 proc.

Vaikų (6–14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, % Metai: 2020 Gini: 0.41

5 pav. Vaikų (6–14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, proc. Lietuvoje (skaičiavimui naudotas 3 metų slankusis vidurkis)*
Šaltinis Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Kiekvienais metais mažėja vaikų skaičius, kurie dalyvauja dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, tuo pačiu didėja vaikų neturinčių visiškai sveikų dantų skaičius, todėl daroma prielaida, jog šiai sričiai būtina skirti daugiau dėmesio, ypač tai turi daryti tėvai. Nuo 2018 m. stebima dalyvavusių vaikų minėtoje programoje rodiklio mažėjimo tendencija (žr. 1 lentelė).

1 lentelė

Vaikų burnos priežiūros rodikliai Zarasų r. sav. 2016–2020 m.

	2016	2017	2018	2019	2020
Zarasų r. sav. vaikų (6–14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, proc.	36,1	20,2	14,9	14,4	3,5
Lietuvos vaikų (6–14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, proc.	19,1	18,4	16,2	15,0	9,7

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

3. Prioritetinė problema.

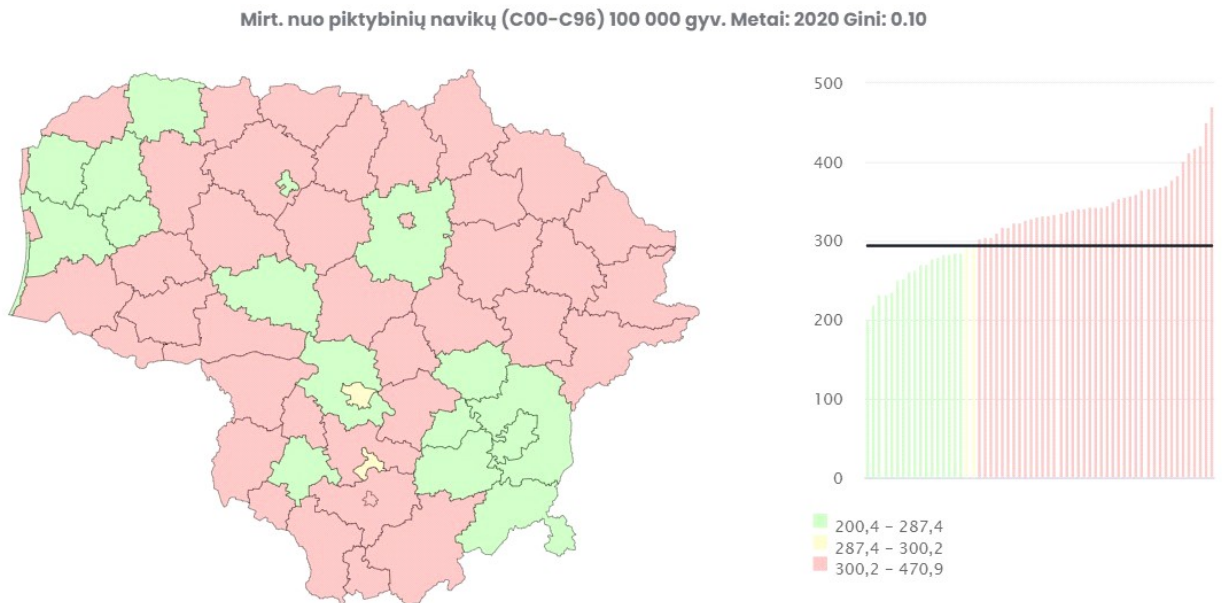
Mirtingumas nuo piktybinių navikų 100 000 gyv.

Mirtingumo nuo piktybinių navikų, analizė yra būtina įgyvendinant Lietuvos sveikatos programos tikslo „Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius“ uždavinį „Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę“ ieškant šios problemos priežasčių bei jos sprendimo būdų.

Pasaulyje, o taip pat ir Lietuvoje, onkologinės ligos yra viena pagrindinių mirčių ir neįgalumo priežasčių. Lietuvoje, palyginti su kitomis Europos šalimis, mirtingumo nuo piktybinių navikų išlieka vieni aukščiausių. 2020 m. Lietuvoje nuo piktybinių navikų mirė 8210 gyventojai (tai sudarė 293,7 atv./ 100 000 gyv.). Zarasų rajone mirė 56 asmenys (379,0/100 000 gyv.).

Vakarų šalys turi ilgametę piktybinių navikų kontrolės priemonių taikymo praktiką. Jų patirtis rodo, kad įvairaus lygio profilaktikos priemonių įgyvendinimas leidžia gerokai sumažinti mirtingumą nuo kai kurių piktybinių navikų lokalizacijų. PSO ekspertų duomenimis, efektyviai vykdant piktybinių navikų profilaktiką, anksti jį diagnozavus ir tinkamai gydant, sergamumą piktybiniais navikais galima sumažinti 25 proc., o mirtingumą nuo jų – 50 proc.

Piktybiniai navikai – antroji pagal dažnumą mirties priežastis tiek Lietuvoje, tiek Zarasų rajone. Didžiausias mirtingumas nuo piktybinių navikų buvo Biržų, Kupiškio ir Kelmės rajonų savivaldybėse. Zarasų rajono savivaldybėje mirtingumas nuo piktybinių navikų vienas iš didesnių lyginant su kitomis šalies savivaldybėmis (žr. 6 pav.).

6 pav. Mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C96) 100 000 gyv. 2020 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

2020 m. Zarasų rajone, lyginant su kitomis Utenos apskrities savivaldybėmis, mirtingumas nuo piktybinių navikų buvo didžiausias - 379,0 atv./ 100 000 gyv., mažiausias - Molėtų savivaldybėje – 305,6 atv./100 000 gyv. (žr 2 lentelė).

2 lentelė

Mirtingumas nuo piktybinių navikų Utenos apskrities savivaldybėse 2020 m. 100 000 gyv.

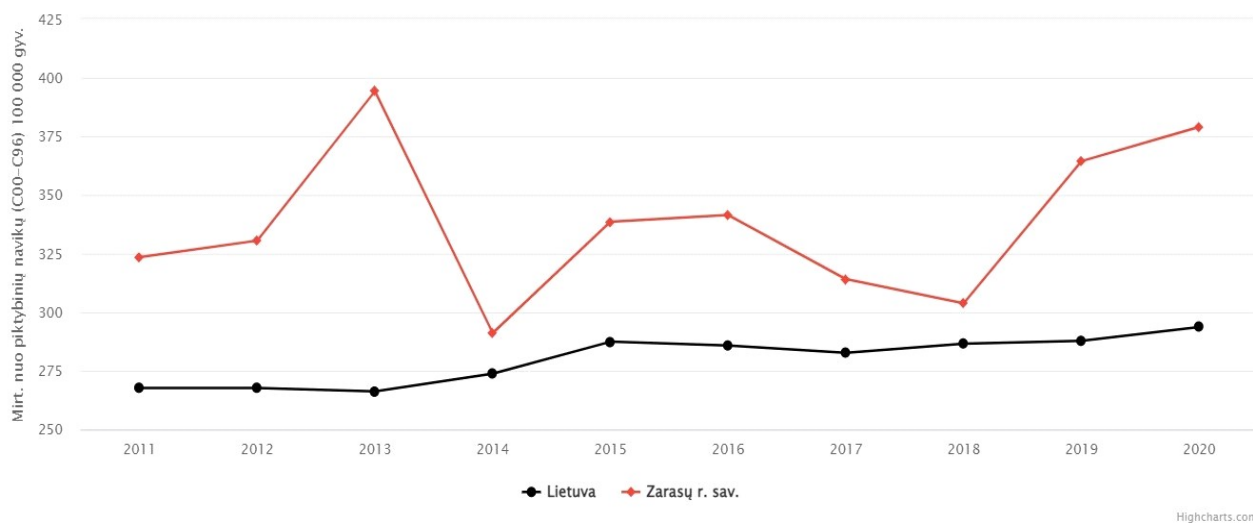
Zarasų r. sav.	Ignalinos r. sav.	Anykščių r. sav.	Utenos r. sav.	Visagino sav.	Molėtų r. sav.
379,0	371,1	337,3	336,6	335,4	305,6

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenys

Analizuojant duomenis nuo 2011 metų, matyti, kad mirtingumas nuo piktybinių navikų Zarasų raj. pralenkia Lietuvos vidurkį (žr. 3 lentelė).

3 lentelė

Mirtingumo dinamika nuo piktybinių navikų Lietuvoje ir Zarasų rajono savivaldybėje 2011-2020 m. 100 000 gyv.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Lietuva	267,7	267,7	266,2	273,8	287,4	285,8	282,7	286,6	287,8	293,7
Zarasų r.	323,4	330,5	394,2	291,1	338,6	341,4	314,1	303,8	364,4	379,0

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenys

Vertinant mirtingumo rodiklį piktybiniais navikais pagal lokalizaciją Zarasuose, 2020 metais mirštamumas buvo didžiausias nuo leukemijos ir limfomos, rodiklis- 81,2/100 000 gyv. ir gerklų, trachėjos, bronchų ir plaučių piktybinių navikų, mirtingumo rodiklis – 74,4/100 000 gyv. (žr. 8 pav.).

Tendencija: Nekinta Didėja Mažėja Geriau Blogiau Panc

Rodiklis	Metai	Zarasų r. sav.		
		Tendencija	Kiekis	Reikšmė
Mirt. nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	2020		56	379,0
Mirt. nuo skrandžio vėžio (C16) 100 000 gyv.	2020		4	27,1
Mirt. nuo gaubtinės žarnos vėžio (C18) 100 000 gyv.	2020		3	20,3
Mirt. nuo kasos vėžio (C25) 100 000 gyv.	2020		4	27,1
Mirt. nuo gerklų, trachėjos, bronchų ir plaučių vėžio (C32-C34) 100 000 gyv.	2020		11	74,4
Mirt. nuo odos melanomos (C43) 100 000 gyv.	2020		2	13,5
Mirt. nuo krūties vėžio (C50) 100 000 mot.	2020		1	12,7
Mirt. nuo gimdos kaklelio vėžio (C53) 100 000 mot.	2020		3	38,2
Mirt. nuo priešinės liaukos vėžio (C61) 100 000 vyrų.	2020		3	43,4
Mirt. nuo leukemijos ir limfomos (C81-C96) 100 000 gyv.	2020		12	81,2

8 pav. Mirtingumas nuo piktybinių navikų pagal lokalizaciją 2020 m. Zarasų rajone
Šaltinis : Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

REKOMENDACIJOS

1. Siekiant mažinti Zarasų rajono gyventojų mirtingumą dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu būtina:

1.1. vykdyti ankstyvosios intervencijos programą, kuri skirta jaunuoliams, nereguliariai vartojantiems ar eksperimentuojantiems psichoaktyviosiomis medžiagomis;

1.2. organizuoti priklausomybių konsultantų paslaugų teikimą savivaldybės gyventojams;

1.3. kontroliuoti ir mažinti alkoholinių gėrimų prieinamumą (licencijų verstitis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais išdavimą);

1.4. didinti psichikos sveikatos paslaugų prieinamumą;

1.5. plėsti priklausomybės ligų gydymo paslaugų prieinamumą.

2. Siekiant vaikų, dalyvaujančių krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, skaičiaus didinimo, siūloma:

2.1. pasinaudojant informacinėmis technologijomis platinti informaciją tėvams apie šios paslaugos nemokamas galimybes ir naudą vaiko sveikatai;

2.2. toliau vykdyti vaikų ir mokinių taisyklingos burnos higienos įgūdžių mokymo procesą ikimokyklinio ir mokyklinio ugdymo įstaigose, bei su ja susijusią informacijos sklaidą ugdytiniams bei tėvams.

3. Siekiant mažinti Zarasų rajono gyventojų mirtingumą nuo piktybinių navikų ligų:

3.1. gerinti gyventojų informuotumą apie valstybines patikrų programas, siekiant diagnozuoti piktybinius navikus ankstyvose stadijose;

3.2. mažinti piktybinių navikų rizikos veiksnius, ugdant gyventojus įvairiomis temomis: rūkymo ir alkoholio vartojimo paplitimo mažinimas, sveikos mitybos skatinimas, atsvario ir nutukimo rizikos veiksnių eliminavimas, fizinio aktyvumo skatinimas, streso atpažinimas ir valdymas;

3.3. toliau didinti Valstybinių profilaktinių programų įgyvendinimo mastą ir profilaktiniam pasitikrinimui pakviesti kuo daugiau nustatyto amžiaus grupės gyventojų;

3.4. gyventojai turėtų aktyviau dalyvauti Zarasų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro ir kitų organizacijų organizuojamuose sveikatinimo veiklų renginiuose.

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Zarasų rajono savivaldybės administracija 188753461, Sėlių a. 22, 32110 Zarasai
Dokumento pavadinimas (antraštė)	DĖL ZARASŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS 2020 METŲ ATASKAITOS PATVIRTINIMO
Dokumento registracijos data ir numeris	2022-03-14 Nr. T-19
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	–
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Nikolajus Gusevas, Meras, Taryba
Sertifikatas išduotas	NIKOLAJUS GUSEVAS LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2022-03-10 14:17:24 (GMT+02:00)
Parašo formatas	XAdES-X-L
Laiko žymoje nurodytas laikas	2022-03-10 14:17:53 (GMT+02:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016, AS Sertifitseerimiskeskus EE
Sertifikato galiojimo laikas	2020-01-28 11:42:42 – 2025-01-26 23:59:59
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "Dokumentų valdymo sistema Avilys, Zarasų rajono savivaldybės administracija, į.k. 188753461 LT", sertifikatas galioja nuo 2021-12-20 12:39:44 iki 2024-12-19 12:39:44
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	1
Pagrindinio dokumento priedamų dokumentų skaičius	–
Priedamo dokumento sudarytojas (-ai)	–
Priedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	–
Priedamo dokumento registracijos data ir numeris	–
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Dokumentų valdymo sistema Avilys, versija 3.5.59
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja (2022-03-14 10:42:45)
Paieškos nuoroda	–
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2022-03-14 10:42:45 Dokumentų valdymo sistema Avilys